

بسمه تعالی

نخستین همایش

افق‌های نو در فعالیت‌های علمی بین‌المللی دانشگاه‌ها،

مؤسسات و مراکز آموزشی، پژوهشی و فناوری

جمهوری اسلامی ایران

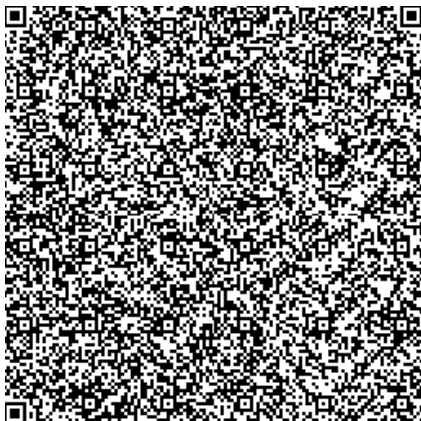
۲۵ و ۲۶ خرداد ماه ۱۴۰۵

تالار علامه امینی، کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران

معاونت بین‌الملل دانشگاه تهران

و

معاونت بین‌الملل دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران

نخستین همایش افق‌های نو در فعالیتهای علمی بین‌المللی دانشگاه‌ها، مؤسسات و مراکز آموزشی، پژوهشی و فناوری جمهوری اسلامی ایران در تاریخ ۲۵ و ۲۶ خرداد ماه ۱۴۰۵ در تالار علامه امینی، کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران توسط معاونت بین‌الملل دانشگاه تهران و معاونت بین‌الملل دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران برگزار گردید. هدف از برگزاری این همایش، نشست مشترک متخصصان جامعه علمی و نهادهای ذیربط در عرصه فعالیتهای بین‌المللی کشور به منظور بررسی، چالش‌ها و ارائه راه‌کارها و ترسیم نقشه راه جدید در همکاری‌های علمی بین‌المللی دانشگاه‌ها، مؤسسات و مراکز آموزشی، پژوهشی و فناوری سراسر کشور در شرایط بحران بود.

این رویداد با حضور بیش از ۳۰۰ نفر از اعضای هیأت علمی و متولیان امر بین‌الملل دانشگاه‌های کشور و سخنرانان متخصص از نهادهای مختلف شامل موارد زیر برگزار گردید:

کمیسیون آموزش، تحقیقات و فناوری مجلس شورای اسلامی، نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، مرکز همکاری‌های تحول و پیشرفت ریاست جمهوری، معاونت علوم، تحقیقات و فناوری ستاد کل نیروهای مسلح، وزارت امور خارجه، وزارت کشور، سازمان امور دانشجویان (معاونت بورس و امور دانشجویان خارج)، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر فرهنگ و آموزش)، مرکز مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه، مرکز مطالعات همکاری‌های علمی بین‌المللی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، دفتر برنامه‌ریزی آموزش عالی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، همکاری‌های بین‌الملل وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، معاونت آموزشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، معاونت بهداشت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، معاونت تحقیقات و فناوری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، اداره کل کنسولی وزارت امور خارجه، اداره کل امور ایرانیان وزارت امور خارجه، دانشکده روابط بین‌الملل وزارت امور خارجه، کمیته ملی سازمان بین‌المللی تبادل دانشجویان (IAESTE)، مؤسسه استنادی و پایش علم و فناوری جهان اسلام (ISC)، دفتر منطقه‌ای سازمان جهانی بهداشت (WHO)، مرکز تعالی سلامت جهانی، دانشگاه تبریز، دانشگاه جامع علمی کاربردی، دانشگاه ملی مهارت، دانشگاه علوم پزشکی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران، مدیریت روابط بین‌الملل دانشگاه علوم پزشکی تهران، مدیریت همکاری‌های علمی و بین‌المللی دانشگاه صنعتی شریف، مدیریت بین‌الملل دانشگاه علم و صنعت ایران، مدیریت همکاری‌های علمی بین‌المللی دانشگاه

فردوسی مشهد، مدیریت روابط بین الملل دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران، مدیریت اطلاعات، شواهد و تحقیقات دفتر منطقه‌ای سازمان جهانی بهداشت و رایزن سابق علمی جمهوری اسلامی ایران در اتحادیه اروپا همایش دارای ۵ نشست تخصصی به شرح ذیل برگزار شد:

- افق‌های نو در جذب دانشجویان بین‌الملل و چالش‌ها و تجربیات آموزش‌های مقطع‌دار، مهارتی، حرفه‌ای، کوتاه مدت و مجازی
- تبادلات و همکاری‌های علمی، فناوری و فرهنگی بین‌المللی در دانشگاه‌ها و اتحادیه‌های بین‌المللی و نحوه ارتقاء رتبه‌بندی دانشگاه‌های ایران و آسیب‌شناسی عدم اجرای تفاهم‌نامه‌ها
- افق‌های نو در همکاری با نخبگان ایرانی خارج از کشور
- استفاده از تجربیات کشورهای موفق در مدیریت آموزش، پژوهش، سلامت، درمان و بهداشت در شرایط بحران
- بررسی ظرفیت‌ها و رفع چالش‌های موجود در دستگاه‌های ذیربط همکاری‌های علمی بین‌المللی

مراسم افتتاحیه با خوش آمدگویی دکتر الهام امینزاده، معاون بین الملل دانشگاه تهران و دبیر همایش آغاز و با سخنرانی مدیران عالی حوزه های علمی و بین المللی ادامه یافت.

دکتر الهام امینزاده با تأکید بر ضرورت شکل گیری دیپلماسی علمی مقاوم، نتیجه گرا و اثرگذار به عنوان یکی از الزامات توسعه کشور تأکید نمود. وی توسعه آموزش های مهارتی برای متقاضیان در عرصه بین المللی و ارتقاء جایگاه و رتبه دانشگاه های ایران را برای توسعه دیپلماسی دانشگاه ضروری دانست.

دکتر امینزاده همچنین خواستار همکاری دستگاه های دولتی برای رفع موانع موجود در تعاملات علمی بین المللی، بهره مندی از نخبگان ایرانی خارج از کشور و صیانت از سرمایه های علمی در شرایط بحران شد.

دکتر محمد حسین امید، رئیس دانشگاه تهران، بین‌المللی‌سازی و جذب حداکثری دانشجویان خارجی را از اولویت‌های اصلی دانشگاه تهران عنوان کرد. ایشان بر ضرورت شناسایی و مستند سازی مسائل و مشکلات موجود، از جمله آسیب‌شناسی تنزل جایگاه دانشگاه‌ها در رتبه‌بندی‌های بین‌المللی، محدودیت‌های ناشی از تحریم‌ها و جنگ‌ها و دشواری‌های نقل و انتقال مالی تأکید نمود.

وی مشکلات مربوط به پرداخت شهریه، اجرای پروژه‌های مشترک و اعزام استادان را از موانع مهم برشمرد و اظهار داشت که دستیابی به هدف جذب ۳۲۰ هزار دانشجوی خارجی در برنامه هفتم پیشرفت، مستلزم فراهم شدن شرایط لازم است. به اعتقاد ایشان، دانشجویان خارجی سفیران فرهنگی و علمی جمهوری اسلامی ایران محسوب می‌شوند و این گردهمایی می‌تواند آغازگر فصل جدیدی از تعاملات بین‌المللی باشد.

در ادامه دکتر سیدرضا کرمی، رئیس دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران، به برخی مسائل حقوقی و اجرایی، از جمله مشکلات اعزام و تبادل اعضای هیات علمی و دانشجویان اشاره کرد. ایشان با تأکید بر اینکه بین‌المللی‌سازی یک ضرورت راهبردی برای توسعه علمی کشور است، گسترش شبکه‌های علمی و هم‌افزایی میان دانشگاه‌ها را شرط موفقیت در این مسیر دانستند.

دکتر سید مهدی ابوطحی، معاون پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، منافع ملی را مهم‌ترین محور سیاست‌گذاری علمی کشور دانست و بر ائتلاف و تجمع منابع تأکید کرد. وی اظهار داشت که دانشجویان عراقی از ظرفیت‌های موجود به اندازه کافی بهره‌مند نشده‌اند و توجه ویژه به کشورهای آسیای مرکزی ضروری است. ایشان وضعیت موجود را از نظر نظم و انسجام مطلوب ندانست و تأکید کرد که حضور صنعت بدون فناوری پیشرفته کافی نیست. ضعف امکانات ریزنان علمی و انفعال در برخی حوزه‌های امنیتی از دیگر دغدغه‌های مطرح‌شده عنوان شد. وی همچنین مفهوم «چرخش نخبگان» را جایگزین سیاست بازگرداندن نخبگان دانست و بر اجرای طرح‌های پژوهشی ملی با مشارکت دانشجویان خارجی و توسعه استفاده از گره‌های مشترک تأکید کرد.

دکتر علیرضا منادی سپیدان، رئیس کمیسیون آموزش، تحقیقات و فناوری مجلس شورای اسلامی، با اشاره به پیشینه علمی ایران و دانشگاه جندی شاپور به عنوان قدیمی ترین دانشگاه جهان بر اساس تائید یونسکو، اظهار داشت که جریان هایی در سطح بین المللی مانع پیشرفت علمی ایران می شوند و ترور دانشمندان نمونه ای از این رویکرد است.

وی به قانون جهش تولید دانش بنیان و ظرفیت ۱۴ هزار و ۵۰۰ شرکت دانش بنیان اشاره کرد و بر تقویت ارتباط دانشگاه و صنعت، توسعه اتحادیه های دانشگاهی منطقه ای مانند D8 و قفقاز و جلوگیری از خروج دانشجویان از کشور تأکید نمود.

حجت الاسلام و المسلمین دکتر مصطفی رستمی، رئیس نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، اظهار داشت که جریان علمی کشور به شدت مورد هدف دشمنان قرار گرفته است. وی بازخوانی سیاست‌ها و فرآیندهای آموزشی و توجه به فرهنگ‌ها و سلايق مختلف را ضروری دانست.

ایشان تأکید کردند که کیفیت آموزشی نباید فدای درآمدهای ارزی شود و پیشنهاد تشکیل کارگروه‌های رصد و پایش را مطرح نمودند. تولید برندهای علمی و فرهنگی، توجه ویژه به دانشجویان دختر بین‌الملل و طراحی برنامه‌های فرهنگی متناسب با آنان از دیگر محورهای سخنان ایشان بود. همچنین بر تربیت سفیران فرهنگی و شکل‌گیری قرارگاه فرهنگی ایران تمدنی تأکید شد.

دکتر علی جعفریان، جانشین و مشاور عالی وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در سخنان خود، دیپلماسی پزشکی و آموزشی را از ارکان مهم قدرت نرم کشور دانست و بر حفظ استانداردهای دانشجویان بین‌المللی تأکید کرد. وی با اشاره به سابقه ده‌ساله عضویت در مجمع عمومی سازمان جهانی بهداشت، نقش‌آفرینی فعال ایران در مجامع بین‌المللی را ضروری دانست. ایشان نمونه موفق ریزنان علمی را فارغ‌التحصیلان دانشگاه تهران معرفی کرده و بر حفظ جایگاه شایسته ایران در عرصه بین‌المللی تأکید نمودند.

در بخش سخنرانی‌های کلیدی، مسائل و چالش‌های فعالیت‌های علمی بین‌المللی از زبان متخصصین حوزه‌های مختلف علمی بیان و راه‌کارهایی برای حل آن ارائه گردید.

دکتر محمد مهدی نژاد نوری، معاون علوم، تحقیقات و فناوری ستاد کل نیروهای مسلح، بر ضرورت تدوین نقشه جامع علمی، دفاعی و امنیتی کشور و تعامل با کشورهای غیرمتعارض تأکید کرد. وی حکمرانی متمرکز همراه با مدیریت غیرمتمرکز را الگوی مناسب دانست.

به گفته ایشان، بهره‌گیری از ظرفیت‌های بین‌المللی و تحقق جهش علمی، از اهداف اصلی همکاری‌های علمی جهانی است. همچنین شرایط ایران پس از جنگ و تصویر ایران به عنوان یک قدرت بین‌المللی، ضرورت تدوین افق‌های نوین همکاری را دوچندان می‌کند. وی خواستار اولویت‌بندی کشورها در زیست‌بوم علمی و ایجاد شورای عالی هماهنگی همکاری‌های علمی بین‌المللی شد.

دکتر مهدی سبحانی، معاون اداری مالی وزارت امور خارجه، علم را یکی از مهم‌ترین منابع قدرت نرم دانست و تأکید کرد که دیپلماسی علمی می‌تواند بر تنهایی هویتی کشورها غلبه کند. وی دانش را مهم‌ترین منبع قدرت ملی معرفی کرد و نقش ایرانیان را در پیشگامی تولید علم مورد تأکید قرار داد.

ایشان توسعه جابه‌جایی دانشجویان، تجاری‌سازی دستاوردهای علمی و تبدیل دیپلماسی علمی به یک راهبرد بلندمدت را از اهداف اساسی وزارت امور خارجه برشمردند.

دکتر علیرضا بیگلری، مدیر کل همکاری‌های بین‌الملل وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، نیز با تأکید بر بازمهندسی نظام آموزش عالی، دانشگاه را بخشی از قدرت ملی کشور دانست. وی سه چالش اساسی را شامل غلبه کمیت بر کیفیت، اقتصاد ناپایدار مبتنی بر شهریه و افت استانداردهای پذیرش دانشجویان بین‌المللی عنوان کرد.

ایشان فرصت طلایی ایران را در برخی رشته‌های خاص و مزیت‌های علمی کشور دانست و مدل قدرت نرم دانشگاهی را بر پایه تربیت دانشجویان خارجی موفق و تبدیل آنان به رهبران و سفیران علمی ایران تشریح نمود.

دکتر محمدی، با اشاره به ماهیت جنگ‌های ترکیبی و نامتقارن علیه ایران، راهبردهای مهار را شامل مقابله با گفتمان انقلاب اسلامی، کنترل و مقابله با مزیت‌های راهبردی کشور و جلوگیری از نفوذ و استحاله فرهنگی دانست.

وی اظهار داشت که ده‌ها کشور و سرویس اطلاعاتی علیه ایران فعالیت می‌کنند و بر ضرورت تعامل میان جامعه دانشگاهی و نهادهای امنیتی تأکید کرد. همچنین بر لزوم آگاه‌سازی اساتید و کارکنان درباره جذب دانشجوی خارجی، فرصت‌های مطالعاتی و جلوگیری از سوءاستفاده‌های احتمالی تأکید شد.

برگزاری جلسات توجیهی ویژه برای استادان و دانشجویان رشته‌های علوم پایه و فنی و تقویت همکاری میان دانشگاه‌ها و نهادهای اطلاعاتی، از دیگر پیشنهادهای مطرح‌شده در این بخش بود.

روز اول همایش پس از ایراد سخنرانی‌های افتتاحیه و کلیدی با دو پنل تخصصی به شرح ذیل برگزار گردید.

پنل اول: افق‌های نو در جذب دانشجویان بین‌الملل و چالش‌ها و تجربیات آموزش‌های مقطع دار، مهارتی، حرفه‌ای، کوتاه مدت و مجازی

دکتر عباس قنبری باغستان، معاون بورس و امور دانشجویان خارج سازمان امور دانشجویان، با اشاره به افق ۲۰۳۰ آموزش عالی کشور، مهم‌ترین چالش‌های پیش‌رو را بحران صندلی‌های خالی، افت رتبه علمی دانشگاه‌ها و جایگاه ایران در نظام‌های رتبه‌بندی جهانی، تعطیلی برخی مراکز و رشته‌های دانشگاهی، کاهش گزینش‌های پژوهشی، بیکاری استادان و کاهش استقبال از کنکور عنوان کرد.

دکتر قنبری جذب دانشجویان بین‌المللی را یکی از مهم‌ترین راهکارهای برون‌رفت از این چالش‌ها دانست و اظهار داشت که این امر علاوه بر درآمدزایی ارزی، می‌تواند موجب افزایش گردش مالی آموزش عالی، احیای رشته‌های تحصیلی، افزایش جمعیت دانشجویی و ایجاد فرصت‌های شغلی جدید شود. به گفته ایشان، هر دانشجوی بین‌المللی سالانه هزینه‌ای معادل ۱۶ دانشجوی ایرانی در اقتصاد شهری ایجاد می‌کند و همکاری‌های بین‌المللی نیز احتمال استناد به مقالات علمی را چندین برابر افزایش می‌دهد.

وی همچنین به اصلاحات ساختاری انجام‌شده اشاره کرد که از جمله آن‌ها می‌توان به اعطای اقامت متناسب با طول دوره تحصیل، امکان ورود و خروج مکرر، صدور مجوز کار پاره‌وقت، تسهیل خدمات بانکی و بیمه‌ای، امکان اخذ ویزای تحصیلی در منطقه آزاد کیش، تدوین آئین‌نامه‌های جذب و ساماندهی مؤسسات فعال در این حوزه اشاره کرد.

دکتر قنبری باغستان بر ضرورت عبور از الگوهای سنتی آموزش عالی تأکید کرد و توسعه آموزش‌های برخط، آموزش به زبان‌های بین‌المللی، بازاریابی دیجیتال، تقویت رویکرد دانشجو محور و افزایش تبادل‌پذیری برنامه‌های درسی را از الزامات موفقیت در جذب دانشجویان خارجی برشمرد.

دکتر رضا نقی‌زاده، مدیرکل دفتر برنامه‌ریزی آموزش عالی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، با تأکید بر عبور دانشگاه‌ها از مرزهای جغرافیایی، توسعه آموزش‌های ضمن خدمت و ورود به مدل‌های جدید کسب‌وکار دانشگاهی را ضروری دانست. وی رقابت جهانی در جذب دانشجو را یکی از واقعیت‌های اجتناب‌ناپذیر نظام آموزش عالی امروز عنوان کرد.

ایشان در ادامه به چالش‌های آموزش مجازی اشاره کرد و کاهش کیفیت آموزشی، افت مهارت‌های نرم، نابرابری در دسترسی به اینترنت و تجهیزات، کاهش مشارکت اعضای هیأت علمی و محدودیت منابع حمایتی دولتی را از مهم‌ترین مشکلات این حوزه دانست. وی پیشنهاد کرد دانشگاه‌ها از سبد متنوعی از خدمات آموزشی شامل آموزش حضوری، ترکیبی، الکترونیکی، خودخوان و هوشمند بهره بگیرند و با برگزاری کلاس‌های ترکیبی، امکان تعامل هم‌زمان دانشجویان حضوری و مجازی را فراهم سازند.

دکتر محمد شکرچی‌زاده، دبیر کمیته ملی سازمان بین‌المللی تبادل دانشجویان (IAESTE)، مأموریت اصلی آیسته را ایجاد فرصت‌های تخصصی و کاربردی برای دانشجویان، تأمین نیروی انسانی توانمند برای سازمان‌ها و توسعه تبادلات فرهنگی میان ملت‌ها دانست.

وی تأکید کرد که توسعه برنامه‌های تبادل کارآموزی بین‌المللی می‌تواند موجب افزایش همکاری، اعتماد و تفاهم میان دانشگاه‌ها، دانشجویان، کارفرمایان و سایر ذی‌نفعان شود و مسیر رشد حرفه‌ای و مهارتی دانشجویان را تسهیل کند.

دکتر سید محمدرضا خلیلی، معاون پژوهش و فناوری دانشگاه جامع علمی کاربردی، نیازهای اصلی دانشجویان بین‌المللی را مهارت‌آموزی، اشتغال‌پذیری، آموزش باکیفیت، مسیر روشن تحصیلی، خدمات پشتیبانی مناسب و انعطاف‌پذیری آموزشی عنوان کرد.

وی با اشاره به ظرفیت‌های منطقه‌ای ایران، موقعیت جغرافیایی، فرهنگ و زبان فارسی، توانمندی‌های نظام سلامت، ظرفیت‌های فناوریانه، کشاورزی، انرژی و صنایع خلاق را از مزیت‌های مهم کشور برای جذب دانشجویان خارجی دانست.

ایشان همچنین توسعه دوره‌های متنوع آموزشی شامل دوره‌های مقطع‌دار، کوتاه‌مدت، مهارتی، مجازی، ترکیبی و پودمانی را راهکاری مؤثر برای پاسخگویی به نیازهای متنوع دانشجویان بین‌المللی معرفی کرد.

دکتر مهرداد احمدی، معاون پژوهشی دانشگاه ملی مهارت، مهم‌ترین چالش‌های جذب دانشجویان خارجی را رقابت شدید منطقه‌ای، موانع زبانی، انعطاف‌ناپذیری دروس عمومی و مشکلات کنسولی و رفاهی دانست.

وی پیشنهاد کرد آموزش‌های دوزبانه توسعه یابد، دیپلماسی مهارت فعال‌تر شود، بسته‌های ایران‌شناسی جایگزین بخشی از دروس عمومی گردد و مدت زمان دوره‌های آموزشی کاهش یابد تا جذابیت بیشتری برای دانشجویان خارجی ایجاد شود.

دکتر سعید شجاعی، مشاور دانشگاه تبریز و دبیر منطقه سه کارگروه ملی جذب دانشجویان خارجی، تفاوت در شیوه‌های پذیرش دانشگاه‌ها و فقدان دوره‌های مشترک آموزشی با سایر کشورها را از مهم‌ترین چالش‌های موجود برشمرد.

وی پیشنهاد کرد سامانه‌ای یکپارچه برای ارزیابی مدارک متقاضیان خارجی مشابه آزمون GRE ایجاد شود و دوره‌های آموزشی مشترک با دانشگاه‌های بین‌المللی توسعه یابد. به اعتقاد وی، این رویکرد موجب انتقال دانش نوین، ارتقای کیفیت آموزش و پژوهش، تقویت مهارت‌های دانشجویان، گسترش دیپلماسی علمی، کاهش مهاجرت تحصیلی، صرفه‌جویی ارزی و بهره‌برداری مشترک از امکانات آزمایشگاهی و پژوهشی خواهد شد.

پنل دوم: تبادلات و همکاری‌های علمی، فناوری و فرهنگی بین‌المللی در دانشگاه‌ها و اتحادیه‌های بین‌المللی و نحوه

ارتقاء رتبه‌بندی دانشگاه‌های ایران و آسیب‌شناسی عدم اجرای تفاهم‌نامه‌ها

دکتر محمدرضا دهشیری، رئیس دانشکده روابط بین‌الملل وزارت امور خارجه، در سخنان خود به بررسی چالش‌ها و آسیب‌های موجود در حوزه همکاری‌های علمی و بین‌المللی دانشگاه‌های کشور پرداخت. وی مهم‌ترین موانع موجود را فقدان برنامه‌های اجرایی مشخص (Action Plan) و نبود بودجه کافی برای اجرای تفاهم‌نامه‌ها عنوان کرد و افزود که غلبه زبان فارسی در ارائه دروس، هزینه‌های بالای سفرهای علمی و محدودیت‌های موجود در صدور و اخذ ویزا نیز از دیگر مشکلات اساسی در این حوزه محسوب می‌شوند. همچنین، ضعف نظام‌های ارزیابی عملکرد (KPI) و غلبه رویکردهای تشریفاتی در دیپلماسی علمی، اثربخشی همکاری‌های بین‌المللی را کاهش داده است.

وی در ادامه، گذار به دیپلماسی دیجیتال را یکی از راهبردهای اصلی برای توسعه همکاری‌های علمی دانست و بر گسترش ارتباطات برخط، ایجاد استودیوهای تخصصی و توسعه تحرکات مجازی به منظور کاهش وابستگی به ویزا و هزینه‌های سفر تأکید کرد. دکتر دهشیری همچنین توسعه آموزش‌های انگلیسی‌زبان و افزایش دوره‌های بین‌المللی را عاملی مؤثر در جذب دانشجویان خارجی و ارتقای جایگاه دانشگاه‌های ایران در نظام‌های رتبه‌بندی جهانی برشمرد.

ایشان بهره‌گیری از ظرفیت‌های نوظهور ژئوپلیتیکی نظیر بریکس، توسعه همکاری‌های علمی با چین و برندسازی دانشگاهی در منطقه اوراسیا را از فرصت‌های مهم پیش‌روی آموزش عالی کشور دانست. وی همچنین بر نقش بخش خصوصی در بازاریابی بین‌المللی و

جذب دانشجو تأکید کرد و ایجاد واحدهای تخصصی، نظام‌های رصد رتبه‌بندی و دفاتر مدیریت پروژه (PMO) را برای پیگیری مؤثر تفاهم‌نامه‌های بین‌المللی ضروری دانست.

آقای دکتر امید رضایی‌فر، رئیس مرکز مطالعات همکاری‌های علمی بین‌المللی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، در سخنان خود به چالش‌های ساختاری نظام همکاری‌های علمی بین‌المللی کشور پرداخت و تراز منفی مهاجرت نخبگان را یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های موجود عنوان کرد. وی اظهار داشت که بسیاری از تفاهم‌نامه‌های بین‌المللی به اسنادی کلیشه‌ای و تشریفاتی تبدیل شده‌اند و فاقد اهداف مشخص علمی و سازوکارهای اجرایی مؤثر هستند.

وی فقدان مکانیزم‌های مالی مستقل، محدودیت‌های بانکی، بوروکراسی پیچیده اداری و حقوقی، مشکلات تأمین بودجه و نبود کانال‌های عملیاتی روشن را از دیگر موانع توسعه همکاری‌های علمی بین‌المللی برشمرد. همچنین، کمبود کارشناسان حرفه‌ای و متخصص در این حوزه، اجرای موفق برنامه‌های مشترک علمی را با دشواری مواجه کرده است.

دکتر رضایی‌فر تأکید کرد که نظام همکاری‌های علمی بین‌المللی ایران نیازمند بازطراحی ساختاری و ایجاد سازوکارهای اجرایی شفاف است تا از هدررفت منابع انسانی و مالی جلوگیری شود. وی تأمین مالی مستقل، تربیت نیروی انسانی متخصص و ایجاد کانال‌های عملیاتی مشخص را از الزامات تحقق این هدف دانست.

ایشان بحران موجود را در حوزه منابع انسانی، خروج نگران‌کننده نخبگان و عدم بازگشت آنان به کشور اعلام نمود. در حوزه دیپلماسی علمی، تفاهم‌نامه‌ها عمدتاً به اسناد تشریفاتی تبدیل شده و فاقد دستاوردهای ملموس علمی هستند. همچنین در سطح اجرایی، نبود زیرساخت‌های مالی مناسب، بوروکراسی سنگین و کمبود کارشناسان متخصص، مانع تحقق همکاری‌های واقعی و پایدار بین‌المللی شده است.

روز دوم همایش با سه پنل تخصصی و جمع‌بندی در بخش اختتامیه به شرح ذیل برگزار گردید.

پنل سوم با عنوان: افق‌های نو در همکاری با نخبگان ایرانی خارج از کشور

در این پنل، سخنرانان بر ضرورت بهره‌گیری نظام‌مند از ظرفیت‌های علمی، پژوهشی و فناورانه ایرانیان مقیم خارج از کشور تأکید کردند و راهکارهایی برای تقویت ارتباطات، رفع موانع و ایجاد سازوکارهای پایدار همکاری ارائه شد.

دکتر علیرضا هاشمی رجا، مدیرکل امور ایرانیان وزارت امور خارجه، با اشاره به عزم جدی شورای عالی امور ایرانیان خارج از کشور، بر ضرورت استفاده حداکثری از توانمندی نخبگان ایرانی مقیم خارج تأکید کرد. وی مجموعه اقدامات دولت چهاردهم را در راستای ارتقای مدیریت و راهبری امور هم‌وطنان خارج از کشور تشریح نمود و از اراده جدی دولت برای تسهیل تردد و بهره‌گیری از ظرفیت‌های آنان در مراکز آموزشی، پژوهشی، شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان خبر داد.

ایشان همچنین به اقدامات انجام شده در زمینه ایجاد زیرساخت‌ها، تدوین ضوابط و مقررات و پیگیری تصویب و ابلاغ قانون حمایت از ایرانیان خارج از کشور طی دو سال گذشته اشاره کرد و این اقدامات را زمینه‌ساز جذب و مشارکت مؤثر نخبگان در توسعه کشور دانست.

دکتر هاشمی رجاء تغییر نگرش دستگاه‌های اجرایی نسبت به حضور ایرانیان در سراسر جهان را ضروری دانست و تأکید کرد که این حضور باید به عنوان فرصتی برای ارتقای ظرفیت‌های علمی و فناوریانه کشور تلقی شود. اطلاع‌رسانی درباره فرصت‌ها و نیازهای کشور، بسترسازی برای مشارکت اقتصادی نخبگان در پروژه‌های دانش‌بنیان و بهره‌گیری از توان تخصصی آنان حتی بدون بازگشت دائمی به ایران، از دیگر محورهای مورد تأکید وی بود.

دکتر منصور کنعانی، رایزن علمی سابق جمهوری اسلامی ایران در اروپا، بر ضرورت برقراری ارتباط مستمر و هدفمند با نخبگان ایرانی خارج از کشور تأکید کرد و انگیزه‌آفرینی، واقع‌گرایی، شفافیت، استمرار و ایجاد توازن در تعاملات را از اصول اساسی این ارتباطات برشمرد و اعلام کرد که نخبگان ایرانی باید احساس مؤثر بودن در حل مسائل ملی را داشته باشند.

ایشان تشکیل گروه‌های مشورتی تخصصی متشکل از ایرانیان و متخصصان بین‌المللی، برگزاری رویدادهای علمی و عمومی به صورت منظم، ایجاد پایگاه‌های داده جامع و ساماندهی شبکه‌های ارتباطی و اجتماعی را از مهم‌ترین ابزارهای توسعه ارتباط با نخبگان دانست. ایشان همچنین بر اهمیت حمایت معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، رایزنان علمی و نمایندگی‌های جمهوری اسلامی ایران در کشورهای مختلف تأکید کرد و استفاده از ظرفیت نمایشگاه‌ها، فراخوان‌ها و رویدادهای علمی ایرانی را عاملی مؤثر در تقویت این شبکه ارتباطی عنوان نمود.

دکتر موسی بیات، مدیرکل دفتر مطالعات آموزش و فرهنگ مجلس شورای اسلامی، با اشاره به سیاست‌های کلی علم و فناوری کشور، استفاده نظام‌مند از ظرفیت علمی ایرانیان مقیم خارج را یکی از محورهای اساسی توسعه علمی و فناوریانه ایران دانست. وی اظهار کرد که نخبگان ایرانی خارج از کشور می‌توانند در حوزه‌های پژوهشی، آموزشی، فناوریانه و سیاست‌گذاری نقش‌آفرینی مؤثری داشته باشند.

به گفته ایشان، همکاری در قالب انتشار مقالات مشترک، ایجاد آزمایشگاه‌های مشترک، اجرای پروژه‌های تحقیقاتی، برگزاری دوره‌های کوتاه‌مدت، تدریس به عنوان استاد مدعو و ارائه مشاوره‌های علمی، از جمله زمینه‌های مهم مشارکت نخبگان در حوزه آموزش و

پژوهش است. همچنین، تعریف پروژه‌های تحقیق و توسعه، انتقال فناوری‌های نوین و مشارکت در سیاست‌گذاری‌های کلان علم و فناوری از دیگر ظرفیت‌های قابل بهره‌برداری محسوب می‌شود.

دکتر بیات، عدم استفاده مطلوب از ظرفیت نخبگان، فقدان معماری نهادی منسجم و ضعف در حکمرانی ارتباطات را از مهم‌ترین چالش‌های موجود برشمرد. وی پیشنهاد کرد که رویکرد فعلی، که عمدتاً واکنشی، مناسبتی و فردمحور است، به یک نظام نهادمند، پایدار، تعامل‌محور و مبتنی بر سامانه‌های هوشمند تبدیل شود.

وی در پایان تأکید کرد که چنین تحولی می‌تواند نخبگان ایرانی خارج از کشور را از یک ظرفیت حاشیه‌ای به یک اهرم راهبردی برای پیشرفت علمی و فناوریانه کشور تبدیل کرده و نقش آنان را در توسعه ملی به شکل مؤثرتری فعال سازد.

پنل چهارم: استفاده از تجربیات کشورهای موفق در مدیریت آموزش، پژوهش، سلامت، درمان و بهداشت در شرایط بحران

دکتر رئیس، معاون بهداشت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، در سخنان خود به بررسی تجارب کشورهای موفق در مدیریت بحران و نظام سلامت پرداخت و بر ضرورت بهره‌گیری از الگوهای بین‌المللی در ارتقای آمادگی کشور تأکید کرد. وی اظهار داشت که کشور فنلاند با برگزاری مستمر مانورهای آمادگی و توجه ویژه به سلامت روان در شرایط اضطراب، یکی از نمونه‌های موفق در مدیریت بحران محسوب می‌شود.

ایشان همچنین ژاپن را به دلیل برخورداری از ساختارهای منسجم پیش‌بینی و مدیریت بلایای طبیعی، از جمله زلزله و سونامی و اجرای آموزش‌های اجباری و مستمر مدیریت بحران، الگویی کارآمد معرفی کرد. به گفته او، بریتانیا و ایالات متحده آمریکا نیز با بهره‌گیری از نظام تصمیم‌گیری سریع و تبدیل فوری یافته‌های علمی به اقدامات اجرایی، توانسته‌اند پاسخ‌های مؤثری در شرایط بحران ارائه دهند.

دکتر رئیسی، تجربه کره جنوبی در ایجاد نظام هوشمند مدیریت بیماری‌ها و استفاده از فناوری‌های نوین، به‌ویژه در دوران همه‌گیری کرونا، را نمونه‌ای موفق از مدیریت یکپارچه بحران دانست. همچنین، سنگاپور در حوزه پیشگیری از بیماری‌ها، کوبا در توسعه مراقبت‌های اولیه سلامت و کشورهای کانادا، استرالیا و نیوزیلند در اتخاذ رویکردهای جامعه‌محور و توجه ویژه به سلامت روان، از جمله الگوهای قابل استفاده معرفی شدند.

وی در ادامه به وضعیت نظام سلامت ایران پرداخت و بر ضرورت انجام اقدامات ویژه برای ارتقای نظام آموزشی و تقویت پژوهش‌ها، به‌ویژه در زمینه کاهش زمان تبدیل پژوهش به اقدام عملی، تأکید کرد. ایجاد «سامانه ملی شرایط بحران» و رفع ضعف ناشی از فقدان فرماندهی واحد، توزیع نامناسب منابع و مشکلات اسکان در شرایط بحرانی، از مهم‌ترین نیازهای کشور در این حوزه عنوان شد.

دکتر امیرحسین تکیان، رئیس مرکز تعالی سلامت جهانی، به پیامدهای گسترده جنگ‌ها و بحران‌ها بر سلامت جوامع اشاره کرد و با استناد به آمارهای جهانی اظهار داشت که از سال ۲۰۲۲ تاکنون، ده‌ها کشور درگیر بحران و جنگ بوده‌اند و سازمان جهانی بهداشت بیش از ۶۰۰ هزار مورد مرگ‌ومیر ناشی از این درگیری‌ها را ثبت کرده است.

وی تأکید کرد که بیش از ۸۰ درصد پیامدهای جنگ‌ها به صورت غیرمستقیم بروز می‌کند و اختلال در نظام سلامت، موجب تشدید بیماری‌های مزمنی همچون بیماری‌های قلبی و دیابت می‌شود. همچنین جنگ‌ها با ایجاد آلودگی هوا، آب و خاک و اختلال در زنجیره تولید غذا، آثار زیست‌محیطی گسترده‌ای بر جای می‌گذارند.

دکتر تکیان با اشاره به وضعیت سودان، آن را یکی از بزرگ‌ترین فجایع انسانی معاصر دانست و بیان کرد که کمتر از ۳۰ درصد بیمارستان‌های این کشور فعال هستند و از سال ۲۰۲۳ تاکنون حدود دو هزار حمله به زیرساخت‌های سلامت ثبت شده است. وی همچنین به بحران انسانی در غزه اشاره کرد و اظهار داشت که حدود یک‌پنجم جمعیت این منطقه با مشکلات حاد روانی و روحی مواجه شده‌اند.

آقای دکتر آرش رشیدیان، مدیر اطلاعات، شواهد و تحقیقات دفتر منطقه‌ای سازمان جهانی بهداشت، بر ضرورت اتخاذ رویکردی سازمانی، پژوهش‌محور و مبتنی بر شواهد در مدیریت بحران‌ها تأکید کرد. وی اظهار داشت که شناخت سازوکارهای پرهزینه و کلان در شرایط بحرانی، لازمه طراحی سیاست‌های مؤثر و کارآمد است.

وی همچنین بر ارزیابی عملکرد پژوهشگران دانشگاهی، شناسایی حوزه‌های پژوهشی مورد نیاز و بررسی تأثیر بحران‌ها بر سازمان‌ها و نهادهای مختلف تأکید کرد و این اقدامات را زمینه‌ساز ارتقای آمادگی علمی و اجرایی کشور در مواجهه با بحران‌ها دانست.

آقای دکتر حامد صادقی، مدیر همکاری‌های علمی و بین‌المللی دانشگاه صنعتی شریف، نقش دانشگاه‌ها را در تداوم آموزش و فعالیت‌های علمی در شرایط بحران بسیار مهم ارزیابی کرد. وی با اشاره به تجربه اوکراین، توسعه آموزش‌های ترکیبی و برخط، ایجاد مراکز خدمات روان‌شناسی و استفاده از فضاهای دانشگاهی به عنوان پناهگاه را از مهم‌ترین اقدامات انجام‌شده در این کشور برشمرد.

وی همچنین تجربه چین در حوزه سلامت را نمونه‌ای موفق از مدیریت متمرکز و تخصیص منابع دانست و به اجرای سخت‌گیرانه مقررات بهداشتی و اختصاص بودجه‌های مستقل برای آموزش، سلامت و پژوهش اشاره کرد.

دکتر صادقی تصریح کرد که آموزش‌های نظری می‌توانند به‌صورت کامل در بسترهای مجازی ارائه شوند، اما آموزش‌های عملی و آزمایشگاهی همچنان نیازمند حضور فیزیکی دانشجویان هستند. وی استفاده از ظرفیت دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی آسیب‌نپذیر را بهترین راهکار برای استمرار فعالیت‌های آموزشی در شرایط بحران دانست.

آقای دکتر علی عرب خردمند، مدیر اسبق روابط بین‌الملل دانشگاه علوم پزشکی تهران، در سخنان خود بر ضرورت عبور از مفهوم صرف تاب‌آوری و حرکت به سمت تکامل و رشد در مواجهه با بحران‌ها تأکید کرد. وی اظهار داشت که بحران‌ها در طول تاریخ نقش مهمی در پیشرفت و تعالی جوامع بشری ایفا کرده‌اند و سازمان‌ها باید از این فرصت برای توسعه سرمایه انسانی و ارتقای ظرفیت‌های خود بهره بگیرند.

وی با اشاره به ظرفیت‌های فرهنگی ایران، بر نقش نفوذ فرهنگی، حفظ زبان فارسی و تقویت روابط انسانی در افزایش اعتمادبه‌نفس ملی تأکید کرد و ایران را کشوری دانست که همواره بیش از آنکه دریافت‌کننده باشد، انتقال‌دهنده دانش و فرهنگ بوده است.

دکتر عرب خردمند حمایت از نوآوران و فراهم کردن بستر رشد آنان را از مهم‌ترین وظایف مدیران در دوران بحران عنوان کرد. وی همچنین تجربه دانشگاه علوم پزشکی تهران در رقابت‌های بین‌المللی را تشریح نمود و حضور فعال در عرصه جهانی را ضرورتی اجتناب‌ناپذیر برای دانشگاه‌ها دانست.

ایشان چهار محور اصلی بین‌المللی‌سازی را شامل تسلط به زبان‌های بین‌المللی، ایجاد زیرساخت‌های مناسب، بهره‌گیری از ابزارهای ارتباطی نوین و شناسایی نقاط کانونی همکاری (Focal Points) معرفی کرد. وی همچنین مأموریت‌های اصلی بین‌المللی‌سازی در ایران را در قالب بین‌المللی‌سازی در داخل، بین‌المللی‌سازی برون‌مرزی، بین‌المللی‌سازی برنامه‌های آموزشی و تحصیل هدفمند در خارج از کشور تبیین کرد.

دکتر عرب خردمند، به‌روزرسانی برنامه‌های درسی، استفاده از فرصت‌های مطالعاتی و تعامل مؤثر با وزارت امور خارجه را از جمله اقدامات عملی برای توسعه روابط بین‌المللی دانشگاه‌ها برشمرد. وی همچنین به طرح «Education Iran» با پوشش ۹۰ دانشگاه اشاره کرد و سرعت پاسخ‌گویی به دانشجویان خارجی، دسترسی آسان به اطلاعات و امکانات و توسعه آموزش‌های انگلیسی‌زبان همراه با آموزش تدریجی زبان فارسی را از عوامل کلیدی موفقیت در جذب دانشجویان بین‌المللی دانست.

پنل پنجم با عنوان: بررسی ظرفیت‌ها و رفع چالش‌های موجود در دستگاه‌های ذیربط همکاری‌های علمی بین‌المللی

نمایندگان وزارت امور خارجه بر نقش دیپلماسی علمی در سیاست خارجی، تسهیل خدمات کنسولی، حمایت از دانشجویان خارجی و توسعه شبکه دانش‌آموختگان بین‌المللی تأکید کردند. همچنین ایجاد پنجره واحد خدمات کنسولی، میزهای دیپلماسی علمی در سفارتخانه‌ها و توسعه خدمات هوشمند و برخط از مهم‌ترین پیشنهادهای ارائه‌شده بود.

در ادامه، بر ضرورت تدوین نقشه راه ملی بین‌المللی‌سازی آموزش عالی، تسهیل تبادلات مالی دانشگاهی، افزایش اختیارات دانشگاه‌ها، استفاده از ظرفیت دانشجویان خارجی به عنوان سفیران اقتصادی و فرهنگی و ارتقای دیپلماسی علمی به عنوان یکی از مؤلفه‌های قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران تأکید شد.

دکتر شاهین آخوندزاده، معاون تحقیقات و فناوری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، همکاری‌های بین‌المللی را

یکی از مهم‌ترین عوامل ارتقای کیفیت و اثربخشی پژوهش‌ها دانست. وی اظهار کرد که پژوهش‌های گروهی و بین‌المللی امکان دسترسی به دانش و فناوری‌های نوین جهان را فراهم ساخته و ظرفیت کشور را برای حل مسائل پیچیده، به‌ویژه در حوزه سلامت و تجربه‌هایی نظیر همه‌گیری کووید-۱۹، افزایش می‌دهد. به گفته ایشان، تعاملات علمی بین‌المللی علاوه بر جذب منابع مالی جدید، موجب توسعه سرمایه انسانی، ارتقای دیپلماسی علمی، افزایش رؤیت‌پذیری و مرجعیت علمی دانشگاه‌ها و بهبود جایگاه آن‌ها در

نظام‌های رتبه‌بندی جهانی می‌شود. وی تأکید کرد که دنیای علم بر پایه تعامل و همکاری شکل گرفته و همکاری‌های بین‌المللی نقش مهمی در تسریع تبدیل دانش به فناوری و نوآوری ایفا می‌کنند.

دکتر طارمی، مشاور معاون کنسولی مجلس و ایرانیان خارج از کشور و رئیس اداره دانشجویی، بورس‌ها و مدارس خارج از کشور، نقش وزارت امور خارجه را در فرایند بین‌المللی‌سازی آموزش عالی تشریح کرد. وی بیان داشت که بین‌المللی‌سازی باید هم در داخل کشور و هم در عرصه برون‌مرزی دنبال شود و دیپلماسی علمی به عنوان ابزاری مؤثر در سیاست خارجی مورد بهره‌برداری قرار گیرد. وی زمینه‌سازی برای جذب دانشجویان بین‌المللی، طراحی برنامه‌های آموزشی مشترک، ارائه خدمات کنسولی، اقامتی و رفاهی، ایجاد شبکه دانش‌آموختگان بین‌المللی و فرهنگ‌سازی اجتماعی در مناطق میزبان دانشجویان خارجی را از مهم‌ترین اقدامات در حوزه بین‌المللی‌سازی داخلی برشمرد.

دکتر طارمی همچنین به اقدامات وزارت امور خارجه در این زمینه اشاره کرد و همکاری در تنظیم مقررات، تسهیل صدور روادید تحصیلی، تأیید مدارک متقاضیان، حمایت از شبکه دانش‌آموختگان و اجرای برنامه «آموزش ایران» با همکاری دانشگاه علوم پزشکی تهران را از جمله این اقدامات دانست. وی افزود که در عرصه بین‌المللی‌سازی خارجی نیز حمایت از سکوهای جذب دانشجویان، توسعه شبکه‌های علمی دانش‌آموختگان، ارائه فرصت‌های مطالعاتی ویژه و پشتیبانی از فعالیت‌های بازاریابی آموزش عالی در دستور کار قرار دارد.

وی با اشاره به آئین‌نامه تسهیل جذب دانشجویان بین‌المللی مصوب سال ۱۴۰۳، تسریع در صدور رایگان روادید تحصیلی، ایجاد مسیرهای نوآورانه برای ورود دانشجویان خاص، حمایت از کانون‌های دانش‌آموختگان و بازتعریف نقش دیپلماسی علمی و ریزنان علمی را از وظایف مهم وزارت امور خارجه برشمرد. او در عین حال، پراکندگی نهادی، طولانی بودن فرایندهای اداری، ادغام بررسی صلاحیت علمی با صدور روادید و نبود پایگاه داده یکپارچه را از مهم‌ترین چالش‌های موجود دانست و ایجاد پنجره واحد خدمات کنسولی، استقرار میزهای دیپلماسی علمی در سفارتخانه‌ها، توسعه خدمات هوشمند و برخط، تشکیل شبکه جهانی دانشجویان و تفکیک فرایندهای علمی از روادیدی را به عنوان راهکارهای پیشنهادی مطرح کرد.

دکتر رضا گلشن خواص، معاون بین‌الملل دانشگاه علم و صنعت ایران، بر ضرورت راهبردی دیپلماسی علمی فراتر از مرزهای جغرافیایی تأکید کرد و اظهار داشت که نوآوری‌های امروز در قالب شبکه‌های جهانی شکل می‌گیرند و حضور بین‌المللی دانشگاه‌ها به شاخصی تعیین‌کننده برای اعتبار علمی آن‌ها تبدیل شده است. وی ارتقای مرجعیت علمی کشور و بهره‌گیری از ظرفیت علم برای تعامل سازنده میان ملت‌ها را از اهداف اساسی دیپلماسی علمی برشمرد.

ایشان سرمایه انسانی متخصص کشور، شامل نیروهای علمی داخلی، دانشجویان مستعد و نخبگان ایرانی خارج از کشور را از مهم‌ترین ظرفیت‌های ایران دانست. همچنین، وجود زیرساخت‌های علمی پیشرفته در حوزه‌هایی همچون ریزفناوری، زیست‌فناوری، هوش مصنوعی، داده‌کاوی، مهندسی، انرژی و علوم پزشکی را بستری مناسب برای توسعه همکاری‌های بین‌المللی ارزیابی کرد. وی موقعیت ژئوپلیتیک ایران، تعامل با کشورهای همسایه، جهان اسلام و پیمان‌هایی نظیر بریکس و شانگهای، همراه با ظرفیت وزارت امور خارجه و سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، را از دیگر مزیت‌های راهبردی کشور عنوان کرد.

دکتر گلشن خواص همچنین بر استفاده از دانشجویان خارجی به عنوان سفیران فرهنگی و اقتصادی ایران تأکید کرد و اظهار داشت که این دانشجویان می‌توانند پس از بازگشت به کشورهای خود، در توسعه روابط علمی، اقتصادی و فناورانه با ایران نقش‌آفرینی کنند. وی در عین حال، محدودیت‌های مالی و ارزی ناشی از تحریم‌ها، طولانی بودن فرایندهای اداری، ملاحظات امنیتی، کمبود نیروی متخصص و ضعف هماهنگی میان دستگاه‌ها را از مهم‌ترین چالش‌های موجود برشمرد.

ایشان ایجاد سازوکار هماهنگی میان وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری، امور خارجه، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، صنعت، معدن و تجارت و بانک مرکزی، تسهیل تبادلات مالی دانشگاهی، افزایش اختیارات دانشگاه‌ها، تسریع در صدور مجوزهای دانشجویی، استفاده هدفمند از دانشجویان خارجی به عنوان سفیران فرهنگی و تدوین نقشه راه ملی بین‌المللی‌سازی آموزش عالی و فناوری را از مهم‌ترین راهکارهای پیشنهادی برای ارتقای جایگاه علمی کشور معرفی کرد.

دکتر مریم اسلامی، رئیس دانشکده بین‌الملل دانشگاه علوم پزشکی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران، گزارشی از دستاوردهای این مجموعه ارائه کرد. وی به کسب رتبه‌های برتر در ارزیابی‌های سازمان مرکزی و استان تهران طی سال‌های ۱۴۰۳ و ۱۴۰۴، راه‌اندازی رشته MBBS، جذب دانشجویان بین‌المللی، به‌روزرسانی برنامه‌های درسی و تدوین شیوه‌نامه اجرایی دانشکده بین‌الملل اشاره کرد.

به گفته ایشان، فعال‌سازی دیپلماسی علمی و فرهنگی از طریق تشکیل کارگروه‌های مطالعاتی قاره‌ای، برگزاری پنل‌های تخصصی در کنگره‌های بین‌المللی، آموزش زبان فارسی و توسعه تعاملات رسانه‌ای و فرهنگی از جمله اقدامات مهم این دانشگاه بوده است. وی

همچنین توسعه همکاری‌های بین‌المللی از طریق برگزاری کارگاه‌ها، وبینارها، پروژه‌های مشترک دارای گرنت‌های بین‌المللی، حضور فعال در انجمن‌های علمی، جذب استادان بین‌المللی و گسترش فعالیت‌های فرهنگی دانشجویان را مورد تأکید قرار داد.

دکتر اسلامی توسعه زیرساخت‌های آموزشی، خوابگاهی، ارتباطی و رسانه‌ای را از اولویت‌های دانشگاه برشمرد و اظهار داشت که چشم‌انداز آینده این مجموعه بر توسعه برنامه‌های نوین علوم پزشکی، گسترش همکاری با دانشگاه‌های معتبر جهان و افزایش جذب دانشجویان از کشورهای مختلف با هدف ارتقای تنوع فرهنگی استوار است.

دکتر پیام کبیری، مشاور رتبه‌بندی دانشگاهی ISC، در سخنان خود به معرفی نظام‌های مختلف رتبه‌بندی دانشگاهی در سطوح ملی و بین‌المللی پرداخت. وی نظام‌های جامع نظیر QS، تایمز و شانگهای و همچنین نظام‌های اختصاصی همچون ESI، Leiden، Scimago، Webometrics، Nature Index و U-Multirank را تشریح کرد.

وی با اشاره به رتبه‌بندی تایمز سال ۲۰۲۶ اظهار داشت که ۹۰ دانشگاه و مؤسسه ایرانی در فهرست دانشگاه‌های برتر جهان و آسیا قرار گرفته‌اند، اما تنها پنج دانشگاه توانسته‌اند رتبه‌ای کمتر از ۵۰۰ کسب کنند. همچنین، ۳۷ دانشگاه کشور در بازه رتبه‌ای ۵۰۰ تا ۱۰۰۰ قرار دارند. به گفته وی، مهم‌ترین ضعف دانشگاه‌های ایران در شاخص‌های «محیط پژوهش» و «چشم‌انداز بین‌المللی» مشاهده می‌شود.

دکتر کبیری آموزش صحیح خوداظهاری داده‌ها، بهبود نظام گزارش‌دهی، ارتقای کیفیت فرآیندهای پژوهشی و آموزشی، توسعه زیرساخت‌های تحقیقاتی و اصلاح نظام ارزیابی داخلی را از الزامات حفظ و ارتقای جایگاه دانشگاه‌های کشور در نظام‌های رتبه‌بندی بین‌المللی دانست.

وی در پایان تأکید کرد که رتبه‌بندی دانشگاه‌ها نباید به عنوان هدف نهایی تلقی شود، بلکه ابزاری برای بهبود عملکرد علمی و پژوهشی است. او توسعه فعالیت‌های تیمی، به اشتراک‌گذاری دانش، انتشار گسترده نتایج پژوهش و شبکه‌سازی علمی را مهم‌ترین مسیرهای تعالی پژوهش و افزایش توان رقابتی دانشگاه‌های کشور در سطح بین‌المللی عنوان کرد.

در خاتمه همایش، دکتر کوروش جعفریان و دکتر الهام امین‌زاده، ضمن قدردانی از میهمانان و متخصصین ذیربط، با ارائه سخنرانی به شرح ذیل همایش را به پایان رساندند.

جمع‌بندی و دستاوردها

نخستین همایش «افق‌های نو در فعالیتهای علمی بین‌المللی» در روزهای ۲۵ و ۲۶ خردادماه ۱۴۰۵ با مشارکت گسترده مدیران، صاحب‌نظران، استادان و مسئولان حوزه‌های آموزش عالی، پژوهش، فناوری، سلامت و دیپلماسی علمی کشور، توسط معاونت بین الملل دانشگاه تهران و معاونت بین الملل دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران در دانشگاه تهران برگزار شد و به بستری مؤثر برای هم‌اندیشی، تبادل تجربه و ترسیم چشم‌انداز آینده همکاری‌های علمی بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران تبدیل گردید.

- از مهم‌ترین دستاوردهای این همایش، تأکید بر ضرورت شکل‌گیری دیپلماسی علمی نتیجه‌گرا، مؤثر، مقاوم و بالنده و بهره‌گیری از ظرفیتهای بین‌المللی و توسعه همکاری‌های راهبردی با کشورهای منطقه و جهان بود. شرکت‌کنندگان بر این باور بودند که بین‌المللی‌سازی آموزش عالی دیگر یک انتخاب نیست، بلکه ضرورتی اجتناب‌ناپذیر برای ارتقای مرجعیت علمی، افزایش قدرت نرم کشور و تحقق توسعه پایدار محسوب می‌شود.

- در حوزه جذب دانشجویان بین‌المللی، توسعه آموزش‌های مهارتی، کوتاه‌مدت، مجازی و ترکیبی، گسترش دوره‌های دوزبان و انگلیسی‌زبان، بازاریابی دیجیتال، تسهیل خدمات کنسولی و ایجاد نظام‌های یکپارچه ارزیابی و پذیرش، به‌عنوان راهبردهای کلیدی مورد تأکید قرار گرفت. همچنین، نقش دانشجویان خارجی به‌عنوان سفیران علمی، فرهنگی و اقتصادی جمهوری اسلامی ایران مورد توجه ویژه قرار گرفت.
- در بخش همکاری‌های علمی و فناوری، ضرورت عبور از تفاهم‌نامه‌های تشریفاتی و حرکت به سمت برنامه‌های اجرایی مشخص، نظام‌های ارزیابی عملکرد، تأمین مالی پایدار و توسعه دیپلماسی دیجیتال مورد تأکید قرار گرفت. ایجاد دفاتر مدیریت پروژه‌های بین‌المللی، استفاده از ظرفیت پیمان‌های منطقه‌ای نظیر بریکس و شانگهای و تقویت نقش بخش خصوصی در بازاریابی آموزش عالی، از مهم‌ترین پیشنهادها ارائه‌شده بود.
- همایش همچنین بر بهره‌گیری نظام‌مند از ظرفیت نخبگان ایرانی خارج از کشور تأکید کرد و ایجاد شبکه‌های تخصصی، پایگاه‌های داده هوشمند، گروه‌های مشورتی و سازوکارهای پایدار تعامل با ایرانیان مقیم خارج را از الزامات توسعه علمی کشور دانست. رویکرد «چرخش نخبگان» به جای «بازگشت نخبگان» به‌عنوان سیاستی نوین و واقع‌بینانه مورد استقبال قرار گرفت.
- در حوزه مدیریت بحران، استفاده از تجربیات موفق جهانی در آموزش، پژوهش و نظام سلامت، ضرورت ایجاد سامانه ملی مدیریت بحران، تقویت سلامت روان، توسعه آموزش‌های برخط و ترکیبی و بهره‌گیری از ظرفیت دانشگاه‌ها در استمرار خدمات آموزشی و پژوهشی مورد تأکید قرار گرفت. همچنین، نگاه پژوهش‌محور و مبتنی بر شواهد به مدیریت بحران، به‌عنوان یکی از الزامات حکمرانی علمی کشور مطرح شد.
- شرکت‌کنندگان بر ضرورت تدوین نقشه راه ملی بین‌المللی‌سازی آموزش عالی و فناوری، ایجاد سازوکارهای هماهنگ میان دستگاه‌های اجرایی، تسهیل تبادلات مالی دانشگاهی، راه‌اندازی پنجره واحد خدمات کنسولی، توسعه خدمات هوشمند و افزایش اختیارات دانشگاه‌ها تأکید کردند.

- در حوزه رتبه‌بندی‌های بین‌المللی نیز بر ضرورت بهبود کیفیت پژوهش، توسعه زیرساخت‌های علمی، ارتقای شاخص‌های بین‌المللی، اصلاح نظام‌های گزارش‌دهی و تقویت همکاری‌های پژوهشی بین‌المللی تأکید شد و رتبه‌بندی به‌عنوان ابزاری برای تعالی علمی، نه هدف نهایی، مورد توجه قرار گرفت.
- در مجموع، این همایش توانست با گردهم‌آوردن بازیگران اصلی عرصه آموزش عالی و دیپلماسی علمی کشور، مجموعه‌ای از راهکارهای عملی، سیاست‌های پیشنهادی و افق‌های نوین همکاری را ترسیم کند و زمینه‌ساز تدوین برنامه‌های اجرایی برای ارتقای جایگاه بین‌المللی دانشگاه‌ها و مؤسسات علمی جمهوری اسلامی ایران در شرایط متحول جهانی و منطقه‌ای شود.

پیوست‌ها

دریافت فایل ارائه سخنران کلیدی [\[اینجا\]](#)

دریافت مطالب ارائه‌شده در نشست اول [\[اینجا\]](#)

دریافت مطالب ارائه‌شده در نشست دوم [\[اینجا\]](#)

دریافت مطالب ارائه‌شده در نشست سوم [\[اینجا\]](#)

دریافت مطالب ارائه‌شده در نشست چهارم [\[اینجا\]](#)

دریافت مطالب ارائه‌شده در نشست پنجم [\[اینجا\]](#)

